

5DE BOSMEMORANDUM 2001

23ste WEEK VAN HET BOS

Vereniging voor Bos in Vlaanderen

Wordt Vlaanderen steeds groener?

Traditiegetrouw maakt de Vereniging voor Bos in Vlaanderen naar aanleiding van de Week van het Bos de balans op van de bosgebeurtenissen van het afgelopen jaar. Het Bosmemorandum is aan zijn vijfde editie toe en het thema 'Bos' staat inmiddels hoog op de politieke agenda. Toch moeten we vaststellen dat een aantal dossiers tergend langzaam vorderen waardoor concrete realisaties op het terrein vaak op de lange baan worden geschoven. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen vraagt dan ook dat er spoedig werk zou worden gemaakt van een aantal structurele maatregelen waardoor bosuitbreiding ook op lange termijn wordt gegarandeerd.

DRINGEND GEVRAAGD: STRUCTURELE MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN BOSUITBREIDING

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen rekent er dan ook op dat tegen het volgende memorandum grote vooruitgang zal zijn geboekt in volgende dossiers:

- Uitwerking van een subsidieregeling voor verwerving van te bebossen terreinen door lokale besturen
- Uitwerking van een aangepast juridisch instrumentarium om bosuitbreidingprojecten te realiseren
- Verdere uitbouw van de cel 'Bosuitbreiding' binnen de Vlaamse administratie tot een volwaardig operationeel team
- Implementatie van de stimulerende maatregelen inzake bosuitbreiding en bosbeheer conform de Plattelandsverordening
- Goedkeuring en implementatie van een Bosbeleidsplan
- Uitwerking en implementatie van een beleidvisie rond de 'zonevreemde bossen'
- Oprichting van een Bossenfonds
- Uitwerking en goedkeuring van aangepaste uitvoeringsbesluiten op het Bosdecreet

Zoals elk jaar is het bosmemorandum opgebouwd rond de drie basisdoelstellingen van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen met name bosbehoud, bosuitbreiding en multifunctioneel natuurgericht bosbeheer. Via de werkgroep Tropisch Bos verruimen we echter onze horizon en kijken ook over de landsgrenzen heen. Tot op heden is er nog geen spoor te bekennen van een aangepast Vlaams beleid inzake bos in de tropen. De

werkgroep Tropisch Bos stipt alvast enkele aandachtspunten aan.

BOSBEHOUD

Dat dit thema nog steeds actueel is bewijzen de resultaten van de bosinventarisatie die begin dit jaar gepubliceerd werden. Tussen 1990 en 2000 verdween er in Vlaanderen meer dan 6000 ha bos wat er op neerkomt dat **dagelijks een oppervlakte bos ter grootte van 3 voetbalvelden voorgoed vernietigd werd!** Deze harde cijfers bevestigen de stelling dat het bosareaal in Vlaanderen nog steeds verder afneemt.

Maar er is hoop... Begin dit jaar verscheen het uitvoeringsbesluit waarin geregeld wordt op welke manier ontbossingen dienen gecompenseerd te worden. Wie zelf geen nieuw bos kan aanleggen, kan kiezen om een compensatiebijdrage te storten. De middelen die op die manier reeds werden ingezameld worden echter opgepot op een overheidsrekening en niet gebruikt om bossen aan te leggen. Het is dan ook aangewezen deze middelen ter beschikking te stellen van **een Bossenfonds dat zou kunnen instaan voor de effectieve realisatie van structureel en planmatig doordachte compenserende bebossingen**. Dit Bossenfonds zou naast middelen die gegenereerd worden via de compensatieplicht ook private financiële ondersteuning kunnen krijgen. Bovendien kan dit Bossenfonds een belangrijke rol spelen in de draagvlakontwikkeling voor bos en bosuitbreiding bij de bevolking.

Dat ook in de toekomst nog sterk zal worden ontbost in Vlaanderen staat als een paal boven water. Maar liefst 10.000 ha bos is gelegen in harde gewestplanbestemmingen en is daardoor bedreigd. Er dient **een duidelijk afwegingskader** te worden opgesteld dat gebruikt kan worden bij de lopende structuurplanning **om uit te maken welk deel van deze bedreigde bossen zal worden opgenomen in de natuurlijke structuur**. Hieraan dient een financieringsplan te worden gekoppeld om de te verwachten planschade te compenseren. Bovendien moet er bij de opmaak van de nieuwe bestemmingsplannen niet enkel ruimte worden **voorzien voor de 10.000 ha bosuitbreiding maar ook voor de duizenden hectaren grond waarop de compenserende bebossingen kunnen gebeuren**.

De VBV is er zich van bewust dat in het kader van het behoud van specifieke natuurwaarden het in sommige gevallen aangewezen is om bestaande bosgebieden om te zetten in andere vegetatietypes. Dergelijke **ontbossingen ten behoeve van het natuurbehoud** kunnen ons inziens enkel indien er een duidelijke afweging gebeurt op basis van de actuele en potentiële waarde van zowel het bos als van de te herstellen vegetatie. De VBV staat er op **dat dergelijke afweging systematisch wordt opgenomen in elk natuurbeheerplan**. In sommige gevallen kan inderdaad blijken dat ontbossing de beste maatschappelijke keuze is. De VBV dringt er op aan dat in die gevallen **de ontbopper zich engageert om een volwaardige compensatie te realiseren** zodat het Vlaamse bosareaal behouden blijft.

Het Bosdecreet stelt dat er een Actieplan Bosbouw dient te worden uitgewerkt dat vervolgens ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het Vlaams Parlement. **Het is dan ook noodzakelijk dat het bestaande ontwerp-Actieplan geactualiseerd en bekrachtigd wordt door het Parlement.**

BOSUITBREIDING

Dankzij de inspanningen van de Vlaamse overheid en de afd. Bos en Groen in het bijzonder werden in het voorbije jaar ongeveer 180 ha grond verworven waar bosuitbreiding zal op gerealiseerd worden. **Ondanks de geleverde inspanningen blijft dit cijfer ver beneden de doelstelling om jaarlijks 1.000 ha nieuw bos aan te leggen**. Deze bosuitbreidinginitiatieven dienen te worden ondersteund door een aantal bijkomende structurele maatregelen zodat deze inspanningen ook op lange termijn kunnen worden volgehouden.

In de eerste plaats dient **de Bosuitbreidingcel verder te worden uitgebouwd**. Actueel zijn er slechts drie personen fulltime bezig met de coördinatie en de uitvoering van het aangekondigd, intensief bosuitbreidingbeleid. Het is evident dat dit niet volstaat om de ambitieuze doelstellingen te halen en dat versterking met een multidisciplinair team is aangewezen.

Bovendien dient er **een bosuitbreidingsplan** te worden opgesteld waarin is omschreven waar de prioriteiten zullen worden gelegd binnen het bosuitbreidingsbeleid en hoe de beschikbare middelen zullen worden ingezet om de doelstellingen te halen. Het realiseren van grootschalige bosuitbreidingsprojecten is een taakstelling van de voltallige Vlaamse regering die dit opnam in het regeerakkoord. **De Vereniging voor Bos in Vlaanderen dringt er dan ook op aan dat het opgestelde bosuitbreidingsplan wordt goedgekeurd door de voltallige Vlaamse regering** en dat minister Dua alle betrokken ministers aanspoort zich maximaal in te zetten om de gestelde doelstellingen te bereiken.

Om op korte termijn te komen tot concrete realisaties binnen de geselecteerde bosuitbreidingsgebieden dient er **een aangepast juridisch instrumentarium** te worden ontwikkeld. Dit moet er voor zorgen dat er op een dynamische en efficiënte manier kan worden ingespeeld op lokale opportuniteiten en dat de noodzakelijke middelen kunnen worden ingezet voor de realisatie van de bosuitbreidingsdoelstellingen. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen stelt vast dat belangrijke aankoopdossiers nog dikwijls verstrikt geraken in de administratieve molen waardoor bepaalde bosuitbreidingsprojecten grote vertraging oplopen.

Tenslotte moeten ook andere bestuursniveaus gestimuleerd worden om initiatieven rond bosuitbreiding te nemen. Er is reeds jaren sprake **van een subsidieregeling voor verwerving van te bebossen terreinen door lokale besturen**. De VBV juicht deze maatregel toe. De uitvaardiging van een dergelijke maatregel zal ongetwijfeld drempelverlagend werken ten aanzien van de lagere bestuursniveaus en stimuleert deze besturen tot het genereren van een eigen financiële inspanning. Gelet op de sterke complementariteit tussen de verschillende bestuursniveaus, hier in het bijzonder bij de realisatie van de grootschalige stadsbosprojecten drong de VBV reeds vorig jaar aan om snel werk te maken van deze regeling. Jammer genoeg moeten wij vaststellen dat tot op heden op dit vlak nog steeds geen concrete resultaten geboekt zijn.

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen wenst minister Vera Dua te feliciteren met de realisatie van enkele concrete bosuitbreidingsprojecten. Hierbij denken we in de eerste plaats aan de bebossing van het 'Oud Vliegveld' te Grimbergen en de aankoop van een domein voor bosuitbreiding te Waardamme. Wij zijn er echter van overtuigd dat een planmatige aanpak noodzakelijk is om de ambitieuze doelstellingen inzake bosuitbreiding te kunnen waarmaken. **Tot op heden zijn echter noch het juridisch instrumentarium noch de subsidieregeling voor verwerving operationeel.**

In het Vlaams Plattelandsontwikkelingsplan is een belangrijk luik inzake bos opgenomen. De geplande verhoging in aanplantingssubsidies voor ecologische bebossing kan een belangrijke impuls geven aan het particulier initiatief en aldus bijdragen aan de globale bosuitbreidingdoelstellingen van de Vlaamse overheid. **De VBV stelt echter vast dat de concrete uitwerking van deze nieuwe subsidieregeling aansleept.**

MULTIFUNCTIONEEL BOSBEHEER EN -GEBRUIK

Het meervoudig nut van ons bospatrimonium vormt de basis voor het Vlaamse bosbeleid. Dit principe is verankerd in het Bosdecreet maar dient verder gestalte te krijgen door middel van uitvoeringsbesluiten. Reeds in ons vorig Bosmemorandum werd gevraagd om prioriteit te geven aan de uitwerking van deze **uitvoeringsbesluiten** van het gewijzigde bosdecreet. We moeten echter vaststellen dat **tot op heden deze besluiten nog steeds niet operationeel zijn**. Nochtans zijn zij cruciaal in het proces van het stimuleren van een meer multifunctioneel en duurzaam bosbeheer.

Om de communicatie met de ruime groep van privé-boseigenaars te verbeteren en hun bosbeheer op een kwalitatief hoger niveau te tillen werd het instrument van **de bosgroep** ontwikkeld. Voor de operationalisering van deze structuur dient de minister van Leefmilieu Vera Dua echter nog nadere regels uit te werken. Gelet op de grote meerwaarde die goed functionerende bosgroepen kunnen betekenen voor het bosbeheer in Vlaanderen vragen wij dan ook om **op zeer korte termijn werk te maken van dit uitvoeringsbesluit**.

Een tweede punt waaraan snel dient te worden gewerkt is een **uniforme regeling voor de toegankelijkheid van alle natuur- en bosgebieden**. Deze regeling moet gestoeld zijn op een moderne recreatieve visie om recreanten een aangenaam bos- en natuurbezoek te gunnen. De **Werkgroep Recreatie** van de VBV heeft via een studiedag reeds **een eerste aanzet gegeven tot een breed maatschappelijk debat** rond dit thema. Het huidige recreatiebeleid blijft steken bij het plaatsen van gebods- en verbodsborden terwijl Vlaanderen nood heeft aan een offensief recreatiebeleid in de open ruimte. De burgers moeten meer mogelijkheden krijgen om in harmonie met de natuur te genieten van deze open ruimte. **De VBV dringt er op aan dat er ook binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk voldoende aandacht is voor het recreatieve medegebruik.**

De **afronding van de beheersvisie van de afdeling Bos & Groen** en de aanvang met de implementatie hiervan ervaart de VBV als **een belangrijke verwezenlijking** in het afgelopen bosjaar. De uitdaging is nu om deze beheersvisie permanent kritisch te evalueren en waar nodig bij te sturen. Daarnaast dient er voldoende aandacht te worden geschonken aan de vorming van de mensen die deze richtlijnen op het terrein in praktijk moeten omzetten. Enkel op deze manier kan de beheersvisie op termijn leiden tot een optimalisatie van het beheer in alle openbare bossen. Bovendien kunnen privé-boseigenaars gestimuleerd worden om dit beheer na te streven in hun boscomplexen die gelegen zijn in ecologisch belangrijke natuureenheden.

In het **Vlaams Plattelandsontwikkelingsprogramma** zijn behalve de subsidiëring voor bebossing van landbouwgronden ook verschillende maatregelen opgenomen die betrekking hebben op de hoger reeds aangehaalde thema's: bosgroepen en multifunctioneel bosbeheer. **Een vlotte omzetting in Vlaamse reglementering** heeft derhalve ook haar financiële consequenties daar op deze manier de beschikbare co-financiering vanuit Europa maximaal kan worden benut. Jammer genoeg is **tot op heden ook hier geen werk van gemaakt.**

TROPISCH BOS

In het Bosmemorandum van vorig jaar kaartte de Werkgroep Tropisch Bos aan dat de aandacht van Belgische en Vlaamse regeringen voor een duurzame ontwikkeling van bos in de tropen minimaal is. Teneinde deze problematiek opnieuw op de agenda te krijgen van het internationale ontwikkelings- en milieubeleid bezocht de Werkgroep begin dit jaar alle betrokken nationale en federale kabinetten. Er werd aangedrongen een **Vlaams beleid inzake tropisch bos** te ontwikkelen en ter ondersteuning van dit beleid, en van voornamelijk kleine, lokaal gedragen projecten, **een Vlaamse coördinatieceel Tropisch Bos op te richten**. De werkgroep drong aan op een duidelijke visie en actieplan ter bescherming van de tropische bossen en ter ondersteuning van een duurzaam beheer.

De minister van Leefmilieu & Landbouw heeft inmiddels gereageerd op deze oproep en laat momenteel een studie uitvoeren hoe een dergelijke Vlaamse coördinatieceel Tropisch Bos gestructureerd kan worden. De Werkgroep Tropisch Bos dringt er op aan dat deze studiefase snel wordt afgerond zodat **nog binnen deze legislatuur deze coördinatieceel Tropisch Bos van start** kan gaan.

De Werkgroep hoopt dat een dergelijke cel slechts een eerste stap is in een volwaardig tropisch bos beleid en dat **deze problematiek prioriteit krijgt op alle overheidsniveaus** (gemeentelijk, provinciaal, Vlaams, Belgisch, Europees). Investeren in tropisch bosbehoud en in verantwoord bosgebruik, is immers steeds ontwikkelingsrelevant, en kan in belangrijke mate bijdragen tot duurzame economische groei, meer sociale rechtvaardigheid en meer participatie van de lokale gemeenschappen. Een reële bekommernis voor het tropisch bos moet leiden tot:

- **evaluatie** en mogelijke bijsturing van alle overheidsbeslissingen met een mogelijke **impact op het tropisch bos**;
- een **verhoogd budget** van de Vlaamse en Belgische overheden voor, en voor lokaal gedragen ontwikkelingsprojecten, die bosherstel en een duurzaam bosgebruik en -beheer, bevorderen.

De visie en doelstellingen van de werkgroep zijn krachtig gebundeld in het "**Charter Tropisch Bos**", dat een belangrijke oproep is vanuit de Vlaamse bosbouwwereld voor een hernieuwde belangstelling voor het

tropisch bos. Het behoud van de bosrijkdom in al haar facetten, en de ontwikkeling van een duurzame kwaliteitsvolle samenleving, waarin de lokale bevolking centraal staat, zijn de uiteindelijke streefdoelen.